

■ Els membres del govern i representants del sector, moments abans de firmar el pacte a la Generalitat ■ JUANMA RAMOS

El govern concertarà els habitatges o residències per als malalts mentals

■ Firma del pacte en salut mental que vetllarà per una atenció global a les persones i no només sanitària ■ Hi haurà especial atenció als infants i joves

Redacció
BARCELONA

El govern concertarà els serveis d'habitatge social per a les persones amb una malaltia mental, bé sigui en residències, o a casa amb cuidadors o bé donant suport a l'autonomia personal vivint també a la pròpia llar. Aquest és un dels compromisos de la Generalitat establerts en el marc d'una cinquantena d'actuacions que inclou el Pla Integral d'Atenció a les Persones amb Trastorn Mental i Addiccions.

L'acord sobre l'habitatge és un dels més importants del pla assumit pel govern consensuat amb totes les entitats del sector i presentat ahir el palau de la Generalitat pel president, Artur Mas. Aquests ajuts a l'habitatge formen part de les demandes històriques dels discapacitats. El governs'ha compromès a començar a apli-

Més enllà de l'atenció sanitària

El pla té vuit eixos prioritaris: la lluita contra l'estigma, la millora en l'atenció de la població infantil i juvenil, la millora en l'atenció i promoció dels drets de les persones en entorns assistencials, la promoció de l'associacionisme, el suport a les famílies i a les persones amb problemàtiques de salut mental, la inclusió social i el desplegament d'un nou model de prestació de serveis d'habitatge, la in-

car-lo aquest any al gironès, Osona, Barcelona ciutat, Manresa i Sabadell, mentre que la resta del territori s'hi incorporaria l'any que ve.

El departament de Benestar i Família modificarà el procediment del finançament de les places d'habitatge social individual cap a un sistema de concertació. els usua-

rijs podran optar per la modalitat d'habitatge social que més els convingui i s'adapti a les seves necessitats. Mas va destacar ahir durant la presentació que el Pla "vol ser exemple d'allò que volem ser exemple". Per això hi ha implicat diversos departaments: Salut, Benestar Social i Família, Ensenya-

ment, Justícia, Empresa i Ocupació, Interior, i Economia i Coneixement. Fins ara només implicada Salut i Benestar.

A Catalunya hi ha 90.000 persones afectades per alguna malaltia mental. El pla preveu donar especial atenció al la prevenció dels suïcidis, amb una línia específica per a adolescents, per exemple. ■

Les frases

“El pla de salut mental vol ser exemple d'allò que volem ser exemple”

Artur Mas
PRESIDENT DE LA GENERALITAT

“La salut mental és massa vegades com una marató, però sense entrenador ni companys de cursa”

Xavier Trabado
ENTITATS SALUT MENTAL

POLÍTIQUES SOCIALS

Atents a la salut mental dels nens

El Govern prioritza els menors en les actuacions del pla integral d'atenció a persones amb trastorns

AURI GARCIA MORERA
BARCELONA

Millorar la detecció de problemes de salut mental entre els menors. Aquesta serà una de les actuacions prioritàries, entre el 2014 i el 2016, del pla integral d'atenció a les persones amb trastorn mental i addiccions, que es va aprovar el 2010. Així ho estableix el document de prioritats que van presentar ahir el president de la Generalitat, Artur Mas, i els representants del sector de la salut mental, que han participat activament en l'elaboració del text. Un treball conjunt que Mas va definir com a "exemple de col·laboració" i que també va rebre elogis de les entitats. El president de la Federació Salut Mental Catalunya, Xavier Trabado, va destacar que hi ha "consens i ganes de trobar solucions".

Focus en l'etapa escolar Salut, Benestar i Ensenyament crearan unitats conjuntes

Les actuacions dirigides als menors posaran el focus en l'etapa escolar, i inclouen un pla pilot de suport a la detecció de problemes de conducta a l'escola. També es preveu que els departaments de Salut, Benestar i Ensenyament posin en marxa unitats funcionals conjuntes, seguint l'exemple de les experiències pilot que ja s'han començat a implantar en l'atenció de l'autisme. "No sempre és fàcil canviar les maneres de fer de l'administració", subratllava ahir el secretari del Govern, Jordi Baiget. També es millorarà la coordinació entre la xarxa sanitària i els centres que formen part de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència.

Increment dels problemes Les entitats d'infància perceben les conseqüències de la crisi

Un estudi recent de la Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i l'Adolescència (Fedai) alerta que els professionals perceben un increment dels problemes de salut mental entre nens i adolescents arran de la crisi. Aquests trastorns, a més a més, es manifesten en edats cada vegada més primerenques. L'estudi apunta que "la crisi genera estats d'angoixa, malestar, estrès i depressió en els pares que afecten directament els infants i els adolescents" i que "les famílies estan centrades a aconseguir recursos per cobrir les necessitats bàsiques de la llar i descuren altres aspectes", com ara l'atenció dels fills.

Rebuig del nou Codi Penal El Govern defensarà el model català de mesures de seguretat

A banda de l'atenció a la infància, les prioritats del pla integral també inclouen mesures de suport a les persones amb trastorn mental en l'àmbit judicial i penal. En aquest apar-

PENDENTS DEL COMPLIMENT DEL PLA DE SALUT MENTAL

El president de la Federació Salut Mental Catalunya, Xavier Trabado, dirigint-se al secretari del Govern, Jordi Baiget, i al president, Artur Mas, durant la presentació del document de prioritats del pla de salut mental. Trabado els va advertir que les entitats del sector vigilaran atentament el compliment de les mesures previstes en aquest document. PERE VIRGILI

tat, el document recull la "defensa del model català d'execució de les mesures de seguretat a través de la promoció de modificacions a la reforma del Codi Penal". La reforma que prepara el govern espanyol ha alarmat els psiquiatres i les entitats del sector, que consideren que criminalitza el col·lectiu. Un altre dels compromisos que ha assumit el Govern és un canvi del model d'habitatge social per a persones amb trastorns. El finançament de les places com a prestació individual donarà pas als concerts amb entitats.

Abordatge transversal

El pla ja no depèn de Salut sinó que el coordina Presidència
El president de Salut Mental Catalunya recordava ahir que cal "un abordatge global que prevegi totes les dimensions de les persones i no només els aspectes exclusivament sanitaris". El Govern ja va aprovar l'any passat una modificació del pla, que va deixar de dependre de la direcció general de Planificació i Avaluació del departament de Salut. Ara el coordina la secretaria del Govern, del departament de la Presidència. Xavier Trabado també va deixar clar que el "treball polític" fet fins ara ha d'anar acompanyat dels "recursos necessaris en la part de gestió". El president de la Generalitat va respondre que "és evident que en falten molts, de recursos", però va destacar que les mesures previstes permetran "fer més bon ús dels recursos disponibles".

Consens

El Govern i les entitats destaquen la col·laboració per definir les prioritats

Recursos

El sector reclama recursos i Mas diu que es farà més bon ús dels que hi ha

Anem amb cura

Anàlisi

FRANCESC VILÀ
DIRECTOR SOCIO SANITARI DE LA
FUNDACIÓ CASSIÀ JUST

S
à
l

Fer passos en la salut mental demana molta energia i capital social. Convé que la vida de les persones amb fragilitats mentals sigui entesa i respectada. Allò que s'anhelava des de fa anys, una altra relació entre departaments, s'ha iniciat. I generarà, segur, tendència. Si donem una ullada de vol ras, podem dir que per fi els *gaps* entre departaments i la falta de coordinació es resoldran amb una nova gestió regulada per un *primus inter pares*, el departament de Presidència. Si donem una ullada amb perspectiva històrica, si aixequem el vol, podem dir que hem iniciat un recorregut cap a una nova governança que potser ens portarà a la creació d'una agència o entitat autònoma en què els lideratges compartits recauran en aquells que entenguin la cadena de valor polític de l'acció en salut mental.

La fragilitat i la malaltia mental és *unheimlich*, paraula que fa servir Freud per recordar-nos que la cosa és a la vegada familiar i estranya. El

patiment mental és molt humà i proper, però resulta estrany a aquells a qui la vida somriu. Anem bé perquè hem iniciat un tomb important, pensem a partir del nou model socio sanitari centrat en la persona, en el qual més que curar pacients ens ocupem d'una missió més complexa, tenir cura de les persones, dels ciutadans.

Generar noves cooperacions

Els ja consolidats lemes com "La salut mental és cosa de tots" o "Menys salut i més acció social" troben ara un lema de síntesi molt potent: més que curar pacients és tenir cura de les persones i del seu projecte vital.

Com deia ahir Artur Mas, la cura no és sempre possible, però el que no pot faltar és tenir cura de les altres mentalitats que fan comunitat. Ens cal entendre el que demanen les persones, les seves famílies i la comunitat i generar noves cooperacions per ser, un cop més, un país exemplar. Ara, en la manera de posar al dia les recomanacions de l'Agenda 2020 de Salut Mental Europa. Pere Bonet, president del Consell Assessor de Salut Mental del departament de Salut, està convençut que aquest pla integral farà possible un vell somni de la salut mental catalana i dels seus protagonistes. —

El diagnòstic precoç, meta clau del pla integral contra els trastorns mentals

Un gran pacte defineix les accions per a la integració de les persones afectades

A. CERRILLO
Barcelona

Aconseguir un diagnòstic precoç i millorar les accions de prevenció dels col·lectius més vulnerables (nens, adolescents i joves) són alguns dels objectius clau del Pla integral d'atenció a les persones amb trastorn mental i addiccions, presentat ahir en un acte presidit pel president Artur Mas. El nou model d'atenció a la salut mental dona un nou pas a l'enfocament amb què s'aborda aquest col·lectiu, per donar prioritat a una visió interdisciplinària. No es tracta de cercar una solució unilateral farmacològica, sinó d'incorporar les diverses dimensions que envolten els casos (mèdica, social, residencial o laboral) per aconseguir la integració de les persones afectades.

El pla és fruit d'un treball conjunt en què han participat entitats i institucions que presten aquests serveis; associacions de malalts i familiars, i els diferents departaments relacionats de la Generalitat. L'Administració autonòmica assumeix aquesta visió integral, i per això es recull un llistat d'actuacions de caràcter transversal, que han d'aplicar els diversos departaments (Salut, Benestar i Família, Empresa i Ocupació...). "perquè hi hagi una coordinació i una acció conjunta", explica Joan Orrit, vocal president del Consell de Salut Mental de La Unió dels centres que presten aquesta atenció.

Així, al llarg d'aquest any la Conselleria de Benestar Social i Família modificarà el procediment del finançament mitjançant el qual aquestes persones accedeixen a un habitatge o pis assistit quan ho necessiten com a lloc substitutiu de la llar. Fins ara, l'accés a l'habitatge depenia de les subvencions particulars als afectats, la qual cosa complicava la gestió. Ara s'introdueix una nova fórmula de residències i pisos concertats entre Benestar i les

Artur Mas, entre Boi Ruiz i Xavier Trabado, president de la Federació de Salut Mental de Catalunya

institucions acreditades amb aquestes places disponibles. El pla concedeix una gran importància a les accions i campanyes públiques per lluitar contra l'estigmatització que pateixen els malalts mentals. "Aquest tipus de campanyes són necessàries per no distorsionar la vida d'aquests joves i perquè no perdin pista en la seva evolució formativa", explica Joan Orrit, que també és director general del centre Benito Menni Complex Assistència a Salut Mental.

La demonització és un problema especialment greu per a les persones que al llarg de la seva vida tenen alguna relació amb el sistema judicial. "Cal millorar l'aten-

Quant a l'accés a pisos assistits, en lloc de subvencions hi haurà concerts per a les places disponibles

ció a les persones que tenen alguna relació amb la justícia, perquè són malalts, no delinqüents", afegeix aquest expert.

A Europa, els trastorns comporten uns costos estimats entre el 3% i el 4% del PIB, derivats de la discapacitat, la pèrdua de productivitat o els costos socials. La probabilitat de patir un trastorn mental era del 12,4% en la població catalana a partir de 15 anys. La depressió és el diagnòstic prevalent. Els seus costos són del 0,4% del PIB català segons dades del 2006.●

ESTRATÈGIES I MESURES PER EVITAR EXCLUSIONS

LLUITAR CONTRA L'ESTIGMA

- Cal intensificar les accions i campanyes contra l'estigma de les persones que pateixen malalties mentals, per tal d'afavorir-ne la igualtat d'oportunitats i per respectar-ne la dignitat.
- Ja s'han fet campanyes a la televisió i la ràdio públiques per humanitzar el retrat social d'aquestes persones.

DRETS DEL PACIENT

- Els drets dels pacients han de ser garantits en l'assistència: confidencialitat, intimitat,

d'informació i de garanties d'una cura correcta quan hi hagi episodis d'agressions involuntàries.

- S'ha de garantir l'aplicació de bones pràctiques sobre conèixement físic quan reben assistència.
- El Departament d'Interior continuarà la formació dels cossos de seguretat per afrontar aquestes situacions.

CAPACITACIÓ DE FAMÍLIES

- Cal millorar la capacitat que es dona a les famílies que tenen a càrrec seu un pacient.

Es tracta de "capacitar-les, amb criteris perquè siguin actives i puguin ajudar", diu Joan Orrit.

- Ja s'han desenvolupat proves pilot a la comarca del Vallès i els resultats demostren que hi ha una millora en l'atenció.
- "És necessari que hi hagi gent que sàpiga, que ajudi i que sigui a prop", diu Joan Orrit.

ATENCIÓ I INTEGRACIÓ

- Per aconseguir una integració comunitària, aquests pacients poden estar en famílies, en cases o residències compar-

tides, però sempre aplicant criteris que els permetin la màxima autonomia possible.

- S'han de desplegar línies d'actuacions d'orientació comunitària, amb la col·laboració també d'Ensenyament i Cultura.
- Els models d'inserció laboral han de tenir en compte les particularitats de les persones amb trastorn mental i la seva qualificació professional i el desenvolupament dels seus itineraris professionals.
- Ha de millorar l'atenció psiquiàtrica a les persones privades de llibertat.

Cataluña: acuerdo de prioridades en salud mental

BARCELONA
REDACCIÓN

El presidente de la Generalitat, Artur Mas, y los agentes del sector de la salud mental presentaron ayer el balance y la priorización de las actuaciones del Plan Integral de atención a las personas con trastornos mentales y adicciones.

Este plan es fruto de la participación de entidades de personas con problemas de salud mental y de familiares, entidades gestoras de servicios de salud mental y todos los departamentos de la Generalitat implicados: Salud, Bienestar Social y Familia, Enseñanza, Justicia, Empresa y Empleo, Interior, y Economía y Conocimiento. La mejora de la atención a la población infantil y juvenil figura entre las prioridades.

Un objectiu llargament reivindicat

Catalunya es dota del primer pla integral de salut mental

El programa implica totes les conselleries amb alguna cosa a aportar al pacient

Persegueix millorar la vida del malalt i del seu entorn, i reduir l'estigma social

VÍCTOR VARGAS LLAMAS
BARCELONA

Tantes arestes com facetes vitals. Les necessitats de les persones amb problemes de salut mental transcendeixen la dimensió estrictament sanitària. Una realitat que es manifesta en el dia a dia d'aquesta població així com en el dels que conformen el seu entorn directe, i que, no obstant, no havia trobat fins ara una rèplica adequada en forma dels serveis proveïts pels poders públics.

La Generalitat presenta avui el Pla integral d'atenció a les persones amb trastorn mental i addiccions, un projecte que compta amb el beneplàcit inicial de les entitats socials del sector de la salut mental, que han constatat que, per primera vegada, l'estratègia s'ha abordat des d'una perspectiva transversal. Les entitats han consensuat el seu contingut amb els departaments de Salut, Benestar Social i Família, Ensenyament, Justícia, Empresa i Ocupació, Interior i Economia i Coneixement. Una fita inèdita, tradicionalment reivindicada per les organitzacions i que aquesta vegada ha fructificat amb l'arbitratge de Presidència, que ha evitat algunes pugnes competencials entre els departaments interessats, explica Enric Arqués, president del Fòrum de Salut Mental.

QÜESTIONS PRÀCTIQUES // La Generalitat, entitats representatives de persones amb aquesta problemàtica, famílies, proveïdors i professionals del sector han deixat consignats els principals objectius a complir: millorar l'atenció i la qualitat de vida dels afectats i del seu entorn; aplicar estratègies de promoció, prevenció, atenció i reinserció social i laboral; afavorir la seva participació com a ciutadans i reduir desigualtats, així com disposar d'un instrument de planificació i prioritització de polítiques públiques.

«S'ha d'adaptar l'àmbit de la salut mental al nivell social i econòmic del país i tenir en compte que afecta diferents àrees de la vida: feina, formació, àmbit legal...», exposa

Arqués. Dos eixos sobre els quals es vol avançar en assumptes com «l'accés a la vivenda, l'atenció a nens i joves i la promoció d'entorns inclusius», entre altres aspectes fonamentals que destaca el president de la Federació Catalana d'Entitats de Salut Mental en Primera Persona, Edgar Vinyals. I qüestions pràctiques, com «definir millor els itineraris per evitar pelegrinatges per diferents serveis fins a trobar l'adequat», diu.

Es tracta d'una iniciativa estretament lligada a la necessitat «de

potenciar la inclusió social i participativa de les persones amb aquesta problemàtica», alhora que s'«intensifica la pedagogia perquè la resta de la comunitat conegui aquesta realitat i es puguin eradicar prejudicis», destaca Vinyals. Una realitat que qualsevol pot viure el dia de demà en primera persona: segons dades de la Generalitat referents al 2013, la població catalana de 15 o més anys té el 12,4% de possibilitats de patir un trastorn mental.

L'impacte social d'aquests trastorns té un cost estimat d'entre el 3% i el 4% del PIB a Europa. Per això «l'aspecte econòmic és determinant» per impulsar el pla i reduir despesa pública, diu Vinyals. No obstant, el director de docència i investigació de l'Institut de Neuropsiquiatria i Addiccions del Parc Salut Mar, Antoni Bulbena, alerta de la pertinència de mantenir la prioritat en el pacient i el seu entorn. «El pla no pot comportar un estalvi en primera instància davant tantes necessitats que s'han de cobrir. Els que vivim la situació des de primera línia sabem que només es pot arribar a rebaixar costos a llarg termini i si les coses es fan bé», destaca el psiquiatre.

ACCIONS EFICACES // «¿Quines prioritats es perceben com les més flagrants des d'aquesta primera línia? «Primer, els problemes greus, les patologies psicòtiques; en un segon bloc, els malalts d'ansietat i/o depressió, i a continuació problemes específics com l'increment de suïcidis, sobretot entre els joves», argumenta Bulbena. L'abordatge de tot això necessita una perspectiva «integral», que el doctor considera «necessària» perquè aquesta vegada «des bones intencions es converteixin en accions eficaces», i les persones amb trastorn mental i les que les envolten recuperin un aspecte imprescindible: «la llibertat». «Les patologies mentals requereixen mesures que alleugereixin les limitacions de l'afectat per millorar la seva independència i la del seu entorn».

El pla es presenta avui, però des que es va constituir la comissió in-

la història

PROCÉS LLARG I COMPLEX

REIVINDICACIONS

➔ Les reivindicacions del sector de la salut mental per integrar tots els departaments de les polítiques públiques catalanes en l'estratègia a seguir es remunten a molts anys enrere. Més fins i tot que el 2002, quan per primera vegada van demanar formalment a la Generalitat que donés prioritat a l'atenció de la salut mental des de les diferents perspectives. Malgrat diversos intents posteriors, no va ser fins al 2013 quan es va constituir la comissió interdepartamental de salut mental, que ha impulsat el pla que avui veu la llum.

ÀMBLIA REPRESENTACIÓ

➔ En el Pla integral d'atenció a les persones amb trastorn mental i addiccions hi participen les següents entitats: AMMFEINA, Associació Pro Salut Mental de Catalunya, Consorci de Salut i Social de Catalunya, ENCAIX, Federació de Salut Mental de Catalunya, Fòrum Salut Mental, La Unió Catalana d'Hospitals i el Consell Assessor de Salut Mental i Addiccions.

El pla integral de salut mental era una reivindicació històrica del sector.

La probabilitat de la població catalana adulta de patir un trastorn mental està al voltant del 12%

La iniciativa incideix en aspectes com l'accés a la vivenda, la justícia, la formació i la inclusió social i laboral

terdepartamental de salut mental, el mes d'abril de l'any passat, «ja s'han anat aplicant algunes de les mesures bàsiques», exposa Arqués. Vinyals especifica alguns d'aquests avanços, com la incorporació de Cultura «per treballar contra els estereotips socials» i Justícia «per a qüestions com la revisió dels procediments d'incapacitació» al projecte.

Les parts implicades són conscients que el pla és «a llarg termini», com explica Arqués. «No s'han de fer castells en l'aire. Amb l'actual situació econòmica no es podran fer les coses al ritme que ens agradaria. Hem de ser realistes, establir prioritats i aprofitar aquest consens històric per millorar les condicions de les persones amb trastorn mental i combatre la seva estigmatització», conclou el president del Fòrum de Salut Mental. ■